25.2.2025 SUPO 169/01.04.01.00/2025

Hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

HE 205/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi

Suojelupoliisin lausunto

Hallintovaliokunta on pyytänyt Suojelupoliisilta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi. Hallituksen esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskeva niin sanottu CER-direktiivi. Uusi laki yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta sisältäisi esityksen mukaan säännökset muun muassa muiden EU:n jäsenvaltioiden rikosrekistereihin sisältyvien tietojen pyytämisestä tilanteessa, jossa turvallisuusselvityslaissa tarkoitettu henkilöturvallisuusselvitys laaditaan kriittisen toimijan palveluksessa työskentelevästä tai palvelukseen otettavasta henkilöstä. Lisäksi ulkomaanliikenteen satamien satamanpitäjille säädettäisiin velvollisuus varmistaa tiettyjen työntekijäryhmien nuhteettomuus ja luotettavuus henkilöturvallisuusselvityksellä.

Suojelupoliisin näkökulmasta hallituksen esityksen keskeisimpiä ehdotuksia ovat edellä mainitut turvallisuusselvityksiä koskevaan sääntelyyn ehdotetut muutokset erityisesti siltä osin kuin kyse on satamien turvallisuusselvityksistä. Suojelupoliisi kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Muiden EU-jäsenvaltioiden rikosrekisteritietojen käyttäminen kriittisen toimijan työntekijästä tehtävässä turvallisuusselvityksessä

Hallituksen esityksen 1. lakiesityksen 29 §:ssä säädettäisiin suojelupoliisille mahdollisuus pyytää muiden EU:n jäsenvaltioiden rikosrekistereihin sisältyviä tietoja tilanteessa, jossa turvallisuusselvityslaissa tarkoitettu henkilöturvallisuusselvitys laaditaan kriittisen toimijan palveluksessa työskentelevästä tai palvelukseen otettavasta henkilöstä. Ehdotetun säännöksen mukaan suojelupoliisi voi tehdä selvitystä varten rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (214/2012) 20 c §:ssä tarkoitetun pyynnön, jos se on selvityksen kohteen ulkomailla oleskelun tai muun erityisen syyn vuoksi tarpeen. Mainitun 20 c §:n mukaan oikeusrekisterikeskus esittää yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta annetun lain 29 §:ssä tarkoitettua henkilöturvallisuusselvitystä varten toisen jäsenvaltion

keskusviranomaiselle rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön, jos suojelupoliisi on sitä pyytänyt.

Suojelupoliisi pitää CER-direktiivin taustantarkistuksia koskevan sääntelyn toimeenpanon kannalta ehdotettuja säännöksiä tarpeellisena. Lisäksi suojelupoliisi pitää perusteltuna, että tarve muiden valtioiden rikosrekisteritietoja koskevan pyynnön tekemiselle perustuisi suojelupoliisin tekemään tapauskohtaiseen arvioon, jossa otettaisiin ehdotetun säännöksen mukaisesti huomioon esimerkiksi kohteen ulkomailla oleskelu tai muu erityinen syy. Suojelupoliisi toteaa, että turvallisuusselvityslain mukaan tietyissä tilanteissa on nykyisikin mahdollista hyödyntää toisen valtion viranomaisen pitämiin rekistereihin tallennettuja tietoja muun muassa siltä osin kuin ne vastaavat Suomen rikosrekisteriin tai sakkorekisteriin tallennettuja tietoja. Näin ollen toisen valtion viranomaisten tietoja on mahdollista hyödyntää myös siinä tapauksessa, että erillisen 1. lakiesityksen 29 §:ssä tarkoitetun pyynnön tekemistä ei arvioitaisi tarpeelliseksi.

Satamien turvallisuusselvityksiä koskevat lainsäädännön muutosesitykset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi turvallissuuselvityslain 19 §:n 1 momentin 4 kohtaa, joka koskee turvallisuusselvityksen laatimista henkilöstä, joka toimii yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömään infrastruktuuriin liittyvissä tehtävissä. Mainittua kohtaa on ehdotettu muutettavaksi siten, että siinä mainittaisiin erikseen tehtävät, joissa selvityksen kohdehenkilö voi saamiensa tietojen oikeudettomalla käytöllä merkittävällä tavalla vaarantaa valtion turvallisuutta tai edistää järjestäytynyttä rikollisuutta. Säännöksen perusteluissa todetaan muun muassa, että säännöksessä tarkoitettua merkitystä voi olla esimerkiksi ulkomaanliikenteen sataman turvatoimia koskevilla tiedoilla sekä vastaavilla sähkö- ja energiahuoltoa, rahoitus- ja maksuliikennettä sekä keskeistä kuljetuslogistiikkaa koskevilla tiedoilla. Suojelupoliisi kannattaa ehdotettua muutosta.

Satamien turvallisuusselvityksiin liittyen hallituksen esityksessä ehdotetaan turvallisuusselvityslain lisäksi muutettavaksi myös eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annettua lakia (485/2004, jäljempänä myös *satamien turvatoimilaki*). Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 g §, jossa säädettäisiin ulkomaanliikenteen sataman satamanpitäjien velvollisuudesta hakea turvallisuusselvitystä henkilöstä joka saa 1) pääsyn salassa pidettäviin sataman turvatoimia koskeviin tietoihin; tai 2) sellaisen käyttöoikeuden sataman turvallisuuden kannalta kriittiseen lastin käsittelyä tai sataman valvontaa koskevaan tietojärjestelmään, joka mahdollistaa tietojen lukemisen ja niiden muuttamisen muuten kuin yksittäistä työtehtävää tai tietojärjestelmän teknistä ylläpitoa varten. Lisäksi ehdotetun 7 g §:n 3 momentin mukaan liikenne- ja viestintävirasto voi päättää, että 1 momentissa säädetty velvollisuus koskee myös sellaista muuta sataman tehtävää, josta turvallisuusselvityslain 19-21 §:n mukaan voidaan hakea turvallisuusselvitystä ja jossa työskentelevän henkilön nuhteettomuuden ja luotettavuuden varmistaminen on erittäin tärkeää valtion turvallisuuden suojaamiseksi tai järjestäytyneen rikollisuuden ennalta ehkäisemiseksi.

Ehdotetun 7 g §:n 5 momentin mukaan turvallisuusselvitystä on haettava uudelleen sen voimassaolon päättyessä. Lisäksi mainitun pykälän 6 momentti sisältäisi säännökset työnantajan oikeudesta saada satamanpitäjältä tietoja turvallisuusselvityksestä.

Hallituksen esityksen mukaan ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on ehkäistä sataman kriittisten tietojen käyttämistä valtion turvallisuutta vaarantaviin tekoihin tai järjestäytyneen rikollisuuden edistämiseen. Lisäksi perusteluissa todetaan, että satamien keskeisen merkityksen vuoksi niin valtiolliset kuin ei-valtiollisetkin toimijat, mukaan lukien järjestäytyneet rikollisryhmät, voivat pyrkiä hyödyntämään satamia erilaisiin laittomiin ja vahingollisiin tarkoitusperiin taikka häiritsemään tai vahingoittamaan niiden toimintaa.

Suojelupoliisi toteaa, että voimassa olevan turvallisuusselvityslain perusteella sataman turvallisuushenkilöstöstä voidaan laatia perusmuotoiset turvallisuusselvitykset. Lisäksi on mahdollista laatia suppea turvallisuusselvitys sellaiseen palvelussuhteeseen tai toimeksiantotehtävää suorittamaan valittavasta taikka palvelussuhdetta tai toimeksiantotehtävää hoitavasta, joka pääsee satamassa yleisöltä suljettuihin tiloihin. Suojelupoliisi katsoo, että voimassa olevan turvallisuusselvityksiä koskevan lainsäädännön perusteella ei voida riittävällä tavalla turvata esityksessä mainitun tarkoituksen toteutumista.

Suojelupoliisi katsoo, että lakiesityksen tavoite huomioon ottaen, on tärkeää, että turvallisuusselvitykset haetaan uudelleen niiden voimassaolon päättyessä, minkä vuoksi suojelupoliisi pitää perusteltuna, että velvollisuudesta hakea selvitys uudelleen säädetään erikseen. Hallituksen esityksen perusteluissa todettuun viitaten suojelupoliisi pitää turvallisuusselvitysten merkityksellisyyden kannalta olennaisena, että satamanpitäjät toimivat turvallisuusselvitysten hakijana. Suojelupoliisi pitää turvallisuusselvityksessä ilmenneiden tietojen käyttämistä, luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä tarpeellisina ja katsoo, että ne ovat yhdenmukaisia voimassa olevien säännösten kanssa.

Suojelupoliisi kannattaa satamien turvallisuusselvityksiä koskevaan sääntelyyn esitettyjä muutoksia ja pitää niitä kansallisen turvallisuuden näkökulmasta tarpeellisina.

Voimaantulosta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lait tulisivat voimaan mahdollisimman pian. Suojelupoliisi toteaa, että satamien turvatoimilain 7 g §:n voimaantuloon tulisi varata riittävä siirtymäaika, jotta satamien hakeutumiselle turvallisuusselvitysmenettelyyn sekä henkilöturvallisuusselvitysten hakemiseen ja laatimiseen jää riittävä aika.

Suojelupoliisin ylitarkastaja Emmi Äijälä

Asiakirja (ID 62878) on sähköisesti allekirjoitettu Suojelupoliisin asiankäsittelyjärjestelmässä 25.2.2025 11.07.15. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.